

Костянтин С. Жадько¹, Максим В. Корнєєв², Адель Л. Бикова³,
Наталія О. Небаба⁴, Георгій К. Зінченко⁵

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Досліджено теоретичні та прикладні аспекти формування механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни. Обґрунтовано, що продовольче забезпечення є однією з ключових складових національної безпеки, оскільки визначає рівень соціальної стабільності, стійкість економічного розвитку та здатність держави протидіяти внутрішнім та зовнішнім перешкодам. Визначено сутність та змістовні характеристики продовольчого забезпечення. Розкрито взаємозв'язок між продовольчою безпекою, аграрною політикою, державним регулюванням ринку продовольства та загальною системою економічної безпеки країни. Проаналізовано основні фактори, що впливають на стан продовольчого забезпечення. Запропоновано напрями вдосконалення механізму продовольчого забезпечення. Визначено стратегічні напрями зміцнення продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольче забезпечення, економічна безпека, продовольча безпека, державне регулювання, аграрний сектор, національна економіка, механізм, система, країна.

Табл. 3. Літ. 7.

DOI: 10.32752/1993-6788-2023-2-268-127-135

Kostiantyn Zhadko, Maxim Korneyev, Adel Bykova,
Natalia Nebaba, Heorhii Zinchenko

FEATURES OF THE FORMATION OF THE FOOD SECURITY MECHANISM IN THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE COUNTRY

The theoretical and applied aspects of the formation of the food security mechanism in the economic security system of the country are studied. It is substantiated that food security is one of the key components of national security, since it determines the level of social stability, the stability of economic development and the ability of the state to counteract internal and external obstacles. The essence and substantive characteristics of food security are determined. The relationship between food security, agrarian policy, state regulation of the food market and the general system of economic security of the country is revealed. The main factors influencing the state of food security are analyzed. Directions for improving the food security mechanism in conditions of economic instability are proposed. Strategic directions for strengthening food security are determined.

Keywords: food security, economic security, food safety, state regulation, agricultural sector, national economy, mechanism, system, country.

Peer-reviewed, approved and placed: 16.10.2023.

Постановка проблеми. Проблема продовольчого забезпечення населення набуває особливої ваги, оскільки безпосередньо пов'язана зі стійкістю

¹ University of Customs and Finance. Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0002-2650-1431>

² University of Customs and Finance. Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0002-4005-5335>

³ University of Customs and Finance. Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-7290-9094>

⁴ Oles Honchar Dnipro National University. Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0003-1264-106X>

⁵ University of Customs and Finance. Ukraine.

<https://orcid.org/0009-0005-1895-5977>

функціонування національної економіки, соціальною стабільністю та загальним рівнем економічної безпеки країни. Продовольство є базовим ресурсом життєзабезпечення населення, а отже, його достатність, якість і доступність визначають не лише рівень добробуту, але й спроможність держави зберігати внутрішню рівновагу в умовах криз, воєнних ризиків, інфляційних коливань та глобальних економічних потрясінь. Формування механізму продовольчого забезпечення є складним багаторівневим процесом, що охоплює виробництво, зберігання, переробку, логістику, реалізацію та споживання продовольчих ресурсів. При цьому ефективність такого механізму визначається не лише можливістю держави забезпечити належний рівень внутрішнього виробництва, а й здатністю регулювати ринок, підтримувати продовольчу стабільність та мінімізувати вплив зовнішніх загроз. Особливої актуальності ця проблема набуває для країн, економіка яких функціонує в умовах підвищених ризиків, структурних дисбалансів, порушення логістичних ланцюгів та зростання цін на продовольство. Механізм продовольчого забезпечення має розглядатися не як окремий елемент аграрної політики, а як важлива складова системи економічної безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика продовольчого забезпечення та продовольчої безпеки є предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних вчених [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7 та ін.]. У науковій літературі значна увага приділяється визначенню продовольчої безпеки як стану, за якого всі громадяни мають постійний фізичний та економічний доступ до достатньої кількості безпечних і якісних харчових продуктів [1; 3; 5; 6; 7 та ін.]. У межах економічної науки продовольче забезпечення розглядається як складова економічної політики держави, що забезпечує відтворення людського потенціалу, стабільність внутрішнього ринку та стійкість соціально-економічного розвитку [3; 5; 7 та ін.]. Окремі автори акцентують увагу на тому, що продовольча безпека формується під впливом макроекономічних, інституційних та соціальних чинників [1; 3; 5; 6; 7 та ін.]. Важливого значення набувають питання державного регулювання аграрного виробництва, підтримки національного виробника, створення резервів продовольства, удосконалення механізмів цінового регулювання та розвитку інфраструктури аграрного ринку [3; 5; 7 та ін.]. У дослідженнях також посилюється увага до впливу глобалізаційних процесів, кліматичних змін, енергетичних криз, інфляції на систему продовольчого забезпечення [3; 7 та ін.]. Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, потребують подальшого обґрунтування питання формування механізму продовольчого забезпечення в контексті економічної безпеки країни, з урахуванням ризиків та потреб стратегічного управління.

Мета статті полягає у дослідженні ключових особливостей формування механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни.

Основні результати дослідження. Продовольче забезпечення у системі економічної безпеки країни доцільно розглядати як сукупність організаційно-економічних, правових, фінансових та інституційних механізмів, спрямованих на гарантування стабільного постачання продовольства,

підтримання його доступності для населення та забезпечення продовольчої незалежності держави. Такий підхід дозволяє розглядати продовольче забезпечення не лише як результат функціонування агропродовольчого комплексу, а як стратегічний напрям державної політики.

Економічна безпека країни передбачає захищеність національної економіки від внутрішніх та зовнішніх загроз, збереження її цілісності, здатності до самовідтворення та сталого розвитку. У цій системі продовольче забезпечення виконує одночасно соціальну, економічну та стратегічну функції. Соціальна функція полягає у задоволенні базових потреб населення, економічна (у підтримці національного виробництва, стабільності ринку та зайнятості), а стратегічна (у зміцненні суверенітету держави та її стійкості до криз).

Основними компонентами продовольчого забезпечення є фізична наявність продовольства, його економічна доступність, якість та безпечність, а також стабільність постачання. Фізична наявність залежить від обсягів внутрішнього виробництва, імпорتنих можливостей та наявності державних резервів. Економічна доступність визначається рівнем доходів населення, ціновою ситуацією на продовольчому ринку та дієвістю соціальних механізмів підтримки. Якість та безпечність продовольства пов'язані з дотриманням стандартів виробництва, контролем за якістю продукції та ефективністю системи сертифікації. Стабільність постачання залежить від стану логістичної інфраструктури, безперервності виробничих ланцюгів та здатності держави оперативно реагувати на кризові явища.

Одним із ключових елементів механізму продовольчого забезпечення виступає державне регулювання агропродовольчого сектору. Його основними інструментами є підтримка сільськогосподарських виробників, стимулювання виробництва стратегічних видів продовольства, регулювання експортно-імпорتنих потоків, формування продовольчих резервів та цінова політика. Державне втручання є особливо важливим у кризові періоди, коли ринкові механізми саморегулювання не забезпечують належного рівня продовольчої стабільності. Важливим елементом механізму продовольчого забезпечення є розвиток національного аграрного виробництва. Саме аграрний сектор формує основу продовольчої незалежності держави, забезпечує внутрішній ринок основними видами продукції та створює передумови для стабільного функціонування переробної промисловості. Водночас сучасні умови господарювання вимагають не лише нарощування обсягів виробництва, але й підвищення його ефективності, технологічного оновлення, розвитку зрошення, модернізації технічної бази та впровадження інноваційних підходів до управління агровиробництвом. Не менш важливим є механізм інфраструктурного забезпечення продовольчої системи. Йдеться про функціонування елеваторів, складів, холодильних потужностей, транспортної мережі, гуртових ринків, логістичних центрів і каналів збуту. За недостатнього розвитку цієї інфраструктури навіть високі обсяги аграрного виробництва не гарантують належного рівня продовольчого забезпечення. Порушення логістики, зростання транспортних витрат, руйнування складських потужностей або блокування торговельних каналів здатні

привести до дефіциту продовольства в окремих регіонах та різкого підвищення цін. Окреме значення має ціновий механізм продовольчого забезпечення. Ціни на продовольство є важливим індикатором соціально-економічної стабільності, а їх різкі коливання можуть створювати серйозні загрози економічній безпеці. Надмірне зростання цін знижує купівельну спроможність населення, погіршує рівень харчування та підсилює соціальну напругу. Саме тому держава має формувати гнучку систему моніторингу цін, запроваджувати механізми інтервенцій, підтримувати конкуренцію на ринку та запобігати спекулятивним коливанням. Важливу роль у системі продовольчого забезпечення відіграє соціальний механізм. Його призначення полягає у підтримці економічної доступності продовольства для вразливих груп населення. За умов інфляції, безробіття, скорочення доходів або соціальних криз частина населення може втрачати можливість забезпечувати себе мінімально необхідним набором продуктів. У таких умовах держава повинна використовувати інструменти адресної допомоги, продовольчих субсидій, соціальних програм та підтримки домогосподарств із низьким рівнем доходу (табл.1).

Суттєвим чинником формування механізму продовольчого забезпечення є зовнішньоекономічний аспект. Країна не може бути повністю ізольованою від світового продовольчого ринку. З одного боку, зовнішня торгівля розширює можливості диверсифікації поставок, забезпечує доступ до імпорتنих ресурсів та створює додаткові канали збуту для національного виробника. З іншого боку, залежність від світової кон'юнктури, цінових коливань, торговельних обмежень чи порушення міжнародної логістики може виступати серйозним джерелом ризиків.

Таблиця 1. Структура механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни

Складова механізму	Змістова характеристика
Виробнича	Підтримка аграрного виробництва, стимулювання випуску стратегічних видів продовольства
Цінова	Регулювання цін, продовольчі інтервенції, моніторинг цінової динаміки
Інфраструктурна	Розвиток логістики, зберігання, транспортування та збуту
Соціальна	Адресна підтримка населення, програми доступу до продовольства
Інституційна	Законодавче забезпечення, контроль якості, державне управління
Резервна	Створення стратегічних запасів продовольства

Важливим завданням держави є пошук оптимального співвідношення між внутрішнім виробництвом та зовнішньоторговельною відкритістю. Надмірна імпортозалежність у стратегічно важливих сегментах продовольчого ринку послаблює економічну безпеку, тоді як раціональна політика імпортозаміщення та підтримки національного виробника сприяє зміцненню продовольчої незалежності країни. Особливого значення набуває резервний механізм продовольчого забезпечення. Створення стратегічних запасів

продовольства дає можливість державі оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, стихійні лиха, логістичні перебої та різкі ринкові дисбаланси. Наявність резервів не лише посилює продовольчу стабільність, але й виступає важливим інструментом державного впливу на ринок у кризові періоди (див.табл.1).

Ще одним важливим напрямом є інституційне забезпечення продовольчої безпеки. Воно включає законодавче регулювання аграрного ринку, систему контролю якості та безпечності продуктів, механізми координації між державними органами, а також інформаційно-аналітичне забезпечення ухвалення управлінських рішень. Від рівня розвитку інституцій залежить ефективність реалізації продовольчої політики, прозорість ринку та довіра споживачів. Слід також враховувати, що продовольче забезпечення є не лише економічною, а й демографічною та соціальною категорією. Недостатнє споживання якісних продуктів харчування негативно впливає на здоров'я населення, продуктивність праці, людський капітал і, відповідно, на довгостроковий потенціал економічного розвитку країни. Саме тому продовольче забезпечення доцільно розглядати як елемент стратегічного відтворення нації (табл. 2).

Дослідження механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни потребує окремого акценту на стратегічному управлінні ризиками, оскільки саме ризик-орієнтований підхід сьогодні визначає ефективність державної продовольчої політики.

Таблиця 2. Напрями вдосконалення механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни

Напрямок	Очікуваний результат
Підтримка національного виробника	Зростання внутрішнього виробництва
Розвиток логістичної інфраструктури	Стабілізація постачання продовольства
Формування державних резервів	Зниження ризиків дефіциту
Соціальна підтримка населення	Підвищення економічної доступності продуктів
Контроль якості та безпечності	Поліпшення структури споживання
Удосконалення державної політики	Підвищення стійкості системи економічної безпеки

Формування механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни потребує комплексного підходу, в якому поєднуються виробничі, цінові, інфраструктурні, соціальні, резервні та інституційні інструменти. Лише за умови їх узгодженого функціонування можливо досягти належного рівня продовольчої безпеки, стабільності внутрішнього ринку та зміцнення економічної стійкості держави.

Система продовольчого забезпечення функціонує в умовах багатовекторних загроз, серед яких макроекономічна нестабільність, інфляційні процеси, зміни клімату, деградація земельних ресурсів, енергетичні кризи, геополітичні конфлікти та порушення глобальних логістичних ланцюгів. Сукупний вплив цих факторів зумовлює необхідність переходу від традиційної моделі управління продовольчим сектором до адаптивної системи забезпечення продовольчої стійкості.

Одним із ключових елементів такої системи є прогнозування продовольчих ризиків. Йдеться про формування механізмів раннього виявлення потенційних загроз, моніторингу продовольчого балансу, аналізу цінової волатильності, оцінки рівня самозабезпечення стратегічними видами продукції та прогнозування кризових сценаріїв. Саме наявність ефективної системи продовольчого моніторингу дає змогу державі своєчасно реагувати на ризики та запобігати системним дисбалансам. Основні загрози продовольчому забезпеченню: інфляція, логістичні порушення, кліматичні ризики, воєнні фактори, імпортозалежність, енергетична нестабільність. Як свідчать наведені дані, загрози продовольчому забезпеченню мають системний характер та потребують комплексного механізму нейтралізації. При цьому особливе значення має поєднання економічних, організаційних та інституційних інструментів.

Одним із важливих механізмів зміцнення продовольчої стійкості є диверсифікація джерел продовольчого забезпечення. Такий підхід передбачає одночасний розвиток внутрішнього виробництва, раціональне використання зовнішньоторговельних можливостей, створення резервних каналів постачання та мінімізацію залежності від окремих постачальників чи ринків. Особливо це актуально для критично важливих продовольчих товарів, від стабільності постачання яких залежить соціальна стабільність держави. Не менш важливим є питання продовольчої самодостатності. Хоча в умовах відкритої економіки абсолютна автономність не є доцільною, забезпечення внутрішнього виробництва за ключовими продовольчими позиціями є важливим елементом економічної безпеки. Йдеться насамперед про зернові, м'ясо, молочну продукцію, овочі, олію та інші базові продовольчі товари.

Особливу роль у формуванні механізму продовольчого забезпечення відіграє цифровізація агропродовольчої сфери. Використання цифрових технологій у сільському господарстві, логістиці, управлінні запасами, моніторингу ринку та прогнозуванні виробництва створює принципово нові можливості підвищення ефективності продовольчої системи. Цифрові рішення, зокрема precision agriculture, GIS-моніторинг, цифрові системи обліку, агроаналітика та smart logistics, сприяють оптимізації використання ресурсів, зниженню втрат, підвищенню врожайності та покращенню керованості продовольчими потоками. Впровадження цифрових технологій трансформує складові механізму продовольчого забезпечення з реактивних у проактивні, що є критично важливим у системі економічної безпеки.

Окремого значення набуває механізм продовольчого резервування. Резервні фонди мають розглядатися не лише як запаси на випадок надзвичайних ситуацій, а як стратегічний інструмент стабілізації ринку. Використання резервів може виконувати антиінфляційну функцію, пом'якшувати сезонні коливання цін та запобігати продовольчим шокам.

Крім того, продовольче забезпечення має безпосередній зв'язок із соціальною політикою держави. За умов низьких доходів населення навіть достатній рівень фізичної наявності продовольства не гарантує продовольчої безпеки. Саме тому система економічної безпеки має враховувати не лише виробничі, а й соціальні параметри продовольчої стабільності.

Важливо також враховувати регіональний аспект продовольчого забезпечення. У межах однієї країни можуть існувати суттєві територіальні диспропорції щодо доступності продовольства, розвитку інфраструктури, цінової ситуації та логістичних можливостей. Це вимагає регіоналізації механізму продовольчої політики та адаптації державних інструментів до специфіки окремих територій.

Системний підхід до формування механізму продовольчого забезпечення передбачає також інтеграцію продовольчої політики з політикою енергетичної, екологічної та соціальної безпеки. Такий міжсекторальний підхід відповідає концепції *resilience economy*, в межах якої економічна безпека розглядається через здатність системи адаптуватися до криз, зберігати стійкість та відновлюватися після потрясінь.

Стратегічні напрями зміцнення продовольчої безпеки систематизовано у табл. 3.

Таблиця 3. Стратегічні напрями зміцнення продовольчої безпеки

Стратегічні напрями	Очікуваний ефект
Модернізація аграрного виробництва	Зростання самозабезпечення
Цифровізація агросектору	Підвищення ефективності
Розвиток резервних фондів	Стабілізація ринку
Підтримка логістики	Безперервність постачання
Соціальні продовольчі програми	Підвищення доступності продуктів

Механізм продовольчого забезпечення має формуватись на основі поєднання виробничих, соціальних, інституційних, цифрових та резервних інструментів. Саме комплексність такого підходу забезпечує перехід від традиційної моделі продовольчого забезпечення до моделі продовольчої стійкості як складової системи економічної безпеки країни.

Дослідження механізмів продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки доцільно пов'язувати з використанням методичних підходів до кількісного оцінювання рівня продовольчої безпеки. Практика державного управління дедалі більше орієнтується на застосування інтегральних індикаторів, які дозволяють оцінювати стан продовольчої системи не лише за окремими показниками, а в комплексі, з урахуванням виробничих, цінових, соціальних та зовнішньоекономічних факторів. Одним із найбільш поширених підходів є використання інтегрального індексу продовольчої безпеки, який формується на основі системи часткових показників. До таких показників можуть належати рівень самозабезпечення продовольством, частка витрат домогосподарств на харчування, рівень калорійності харчування, частка імпортозалежності, коефіцієнт продовольчих резервів та індекс цінової стабільності. Застосування інтегрального підходу дає змогу оцінювати рівень продовольчої стійкості держави та виявляти критичні зони ризику.

Особливої уваги потребує міжнародний досвід формування механізмів продовольчого забезпечення. Практика розвинених країн демонструє, що

ефективна продовольча політика базується на поєднанні ринкових механізмів, державного регулювання та стратегічного резервування. У країнах Європейського Союзу продовольча безпека значною мірою забезпечується через Спільну аграрну політику (САР), яка включає механізми підтримки фермерів, субсидування виробництва, страхування ризиків, підтримку цінової стабільності та розвиток сільських територій. У США важливу роль відіграє система державного регулювання аграрного сектору через Farm Bill, продовольчі резерви, страхування аграрних ризиків та масштабні програми підтримки доходів виробників. Міжнародний досвід свідчить, що ефективне продовольче забезпечення неможливе без активної ролі держави у формуванні стратегічної продовольчої політики.

Окрему увагу доцільно приділити економіко-математичним моделям прогнозування продовольчих ризиків. Однією з базових моделей може бути оцінка залежності рівня продовольчої безпеки від ключових факторів (рівень продовольчої безпеки; аграрне виробництво; цінова стабільність; доходи населення; логістична стійкість; резерви продовольства). Така модель демонструє, що продовольча безпека має мультифакторний характер та не може забезпечуватися лише через один інструмент політики.

Важливим напрямом удосконалення механізму продовольчого забезпечення є розвиток стійких агропродовольчих ланцюгів (resilient food chains). Підхід передбачає не лише виробництво продовольства, а забезпечення стійкості всього ланцюга «виробництво - зберігання - логістика - розподіл - споживання». Саме стійкість продовольчих ланцюгів дедалі більше розглядається як критерій економічної безпеки.

Не менш важливим є врахування впливу кліматичних змін на продовольче забезпечення. Зростання частоти посух, деградація ґрунтів, порушення водного балансу та зміни агрокліматичних умов безпосередньо впливають на продуктивність аграрного сектору та формують довгострокові ризики продовольчій безпеці. У цих умовах адаптація аграрного сектору до кліматичних ризиків стає важливим елементом механізму продовольчого забезпечення.

Механізм продовольчого забезпечення також має враховувати енергетичний фактор. Вартість енергоресурсів безпосередньо впливає на собівартість аграрної продукції, логістичні витрати та цінову ситуацію на продовольчому ринку. Тому взаємозв'язок енергетичної та продовольчої безпеки стає важливим об'єктом державного регулювання.

Таким чином, формування механізму продовольчого забезпечення в системі економічної безпеки країни має базуватись на комплексному поєднанні державного регулювання, ринкових механізмів, резервної політики, цифровізації, міжнародного досвіду та використання аналітичних моделей оцінювання ризиків і стійкості продовольчої системи.

Висновки. Продовольче забезпечення є однією з базових складових системи економічної безпеки країни, оскільки визначає рівень соціальної стабільності, стійкість внутрішнього ринку та здатність держави протидіяти кризовим явищам. Механізм продовольчого забезпечення повинен формуватись на основі комплексного підходу, який охоплює виробничі,

інфраструктурні, цінові, соціальні, інституційні та резервні інструменти. Ключовими умовами ефективного продовольчого забезпечення є розвиток національного аграрного виробництва, стабільне функціонування логістичної системи, підвищення економічної доступності продовольства для населення, створення стратегічних резервів та вдосконалення державного регулювання агропродовольчого ринку. Держава має розглядати продовольчу політику як пріоритетний напрям зміцнення економічної безпеки.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою моделей оцінювання ефективності механізму продовольчого забезпечення та інструментів прогнозування продовольчих ризиків.

1. Гобела В.В. Мельник С.І., Курляк М.Д. Продовольча безпеки України на фоні війни: оцінка стану та прогнозування тенденцій. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. Вип. 2. С. 92–98. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.2-16>
2. Кузьмічов О. Закон про продовольчу безпеку України як юридична основа публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки. Адміністративне право і процес. 2020. №1 (40). С. 21–30. DOI: <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2023.1.02>
3. Waha K., Accatino F., Godde C., Rigolot C., Bogard J., Domingues J.P., Gotor E., Herrero M., Martin G., Mason-D'Croz D., Tacconi F., van Wijk M. The benefits and trade-offs of agricultural diversity for food security in low- and middle-income countries: A review of existing knowledge and evidence. *Global Food Security*. 2022. Vol. 33. Article 100645. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100645>
4. The Food and Agriculture Organization (FAO). URL: <https://www.fao.org/about/about-fao/en/>
5. Війні С., Bakker D., Chavarro M. J., Even B., Melo J., Sonneveld A. Global assessment of the impacts of COVID-19 on food security. *Global Food Security*. № 31. 2021. 100575. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2021.100575>
6. Pinstруп-Andersen P., Shimokawa S. Food security: Definition and measurement. *Food Security*. № 13(1). 2021. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12571-020-01107-6>
7. Schmidhuber J., Tubiello F. N. Global food security under climate change. *Nature Climate Change*. № 12(4). 2022. P. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01442-w>

---

1. Hobela, V.V. Melnyk, S.I., & Kurliak, M.D. (2022). Prodo volcha bezpeky Ukrainy na foni viiny: otsinka stanu ta prohnozuvannya tendentsii [Food security of Ukraine against the background of the war: assessment of the state and forecasting of trends]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, 2, 92–98. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/dees.2-16> [in Ukrainian].

2. Kuzmichov, O. (2020). Law on food security of Ukraine as a legal basis for public administration in the field of food security. *Administrative Law and Process*, 1(40), 21–30. Retrieved from: <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2023.1.02>

3. Waha, K., Accatino, F., Godde, C., Rigolot, C., Bogard, J., Domingues, J.P., Gotor, E., Herrero, M., Martin, G., Mason-D'Croz, D., Tacconi, F., & van Wijk, M. (2022). The benefits and trade-offs of agricultural diversity for food security in low- and middle-income countries: A review of existing knowledge and evidence. *Global Food Security*. Vol. 33. Article 100645. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100645>

4. Site «FAO of the United Nations» – The Food and Agriculture Organization. www.fao.org. Retrieved from <https://www.fao.org/about/about-fao/en/> [in English].

5. Війні, С., Bakker, D., Chavarro, M. J., Even, B., Melo, J., & Sonneveld, A. (2021). Global assessment of the impacts of COVID-19 on food security. *Global Food Security*, (31), 100575. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2021.100575>

6. Pinstруп-Andersen, P., & Shimokawa, S. (2021). Food security: Definition and measurement. *Food Security*, 13(1), 1–12. Retrieved from: <https://doi.org/10.1007/s12571-020-01107-6>

7. Schmidhuber, J., & Tubiello, F. N. (2022). Global food security under climate change. *Nature Climate Change*, 12(4), 1–9. Retrieved from: <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01442-w>